

Wethouder Melanie Oderwald-Ruijsbroek: 'We willen mensen niet overvallen. We willen duidelijkheid geven ruim voordat er iets verandert. Het lijkt nog ver weg, 2050, maar als je terugrekent, is het precies de periode die we nodig hebben om dit zorgvuldig te doen.'

Stap voor stap aardgasvrij: 'We willen iedereen duidelijkheid geven'

Tekst: Monika Jak

Schoner, duurzamer en toekomstbestendig: dat zijn de belangrijkste redenen waarom Nederland rond 2050 volledig aardgasvrij wil zijn. Het geldt ook voor de gemeente Midden-Delfland. We spreken wethouder Melanie Oderwald-Ruijsbroek over deze transitie. Hoe verloopt het? En wanneer kunnen inwoners precies wat verwachten?

Laat één ding volstrekt helder zijn: niemand hoeft morgen van het gas af. De overgang naar aardgasvrij gebeurt stap voor stap, met tijdige communicatie en ondersteuning voor inwoners. 'Het laatste wat we willen is mensen overvallen. Daarom gaan we zo snel mogelijk duidelijkheid geven, per wijk of gebied, zodat iedereen ruim de tijd heeft.' Melanie Oderwald-Ruijsbroek, de wethouder van Midden-Delfland die over deze omslag gaat, begrijpt het maar al te goed. Verandering, en zeker zo'n ingrijpende als deze, roept vragen op. Net als heel Nederland wil de gemeente rond 2050 volledig aardgasvrij zijn. Het is een omvangrijk proces

dat iedereen aangaat. En het is geen gesneden koek. 'We gaan het stap voor stap doen', zegt Oderwald. 'Mensen hebben misschien nu nog het gevoel in het duister te tasten, maar wij doen er alles aan om het pad naar de transitie letterlijk en figuurlijk te verlichten.' Duidelijkheid gaat er komen met het zogenoemde Warmteprogramma dat uiterlijk eind 2027 klaar zal zijn. Hierin staat per wijk of gebied wanneer die van het aardgas afgaan en welke warmteoplossing daar het meest voor de hand ligt: collectief of individueel. Ook staat erin hoe inwoners bij het hele proces worden betrokken en hoe alles past in het omgevingsbeleid van de

gemeente. Het Warmteprogramma heeft een looptijd van tien jaar en wordt minimaal elke vijf jaar geactualiseerd.

Afspraken en noodzaak

Dat Nederland in 2050 aardgasvrij wil zijn, is vastgelegd in het Nationale Klimaatakkoord uit 2019. In lijn met internationale afspraken is daarin afgesproken de uitstoot van CO₂ sterk te verminderen en zo klimaatverandering tegen te gaan. Los van wetten en akkoorden, zijn fossiele brandstoffen simpelweg niet houdbaar, zegt Oderwald. Ze is geboren en getogen in Schipluiden en sinds 2022 wethouder namens D66. Dit dossier past precies bij waarom zij in de politiek ging: bijdragen aan een mooie toekomst én een schone planeet voor de generaties na haar.

'De afgelopen jaren is de noodzaak alleen maar duidelijker geworden. Niet alleen vanwege klimaat en milieu, maar ook vanwege de aardbevingen in Groningen en onze afhankelijkheid van onder meer Rusland', licht Oderwald toe. 'Daarom is de overstap naar aardgasvrij ook voor onze economische zelfstandigheid belangrijk.'

Onderzoek

In de eerste versie van het Warmteprogramma zal nog niet voor iedereen vaststaan welke warmteoplossing het gaat worden. Voor sommige wijken en gebieden zal nog onderzoek nodig zijn. Wat weten we nu al wel? Oderwald: 'In de buitengebieden komen geen warmtenetten; daar zijn we zo goed als zeker van. Het is logisch om te starten in wijken waar de kans op een collectief warmtenet het grootst is. Vooral omdat de aanleg jaren voorbereiding kost.' De wethouder legt uit dat de wijken die geschikt zijn voor een warmtenet niet allemaal tegelijkertijd aangepakt gaan worden. 'Daar hebben we als kleine gemeente simpelweg onvoldoende capaciteit voor', zegt Oderwald. 'Voor een warmtenet zijn allerlei technische voorzieningen nodig.' Dat het daarmee voor de ene inwoner langer zal duren voor er duidelijkheid is dan voor de andere, is de gemeente zich zeer bewust. 'We proberen in elk geval, ook als we het nog niet weten, duidelijk te maken wanneer we het dan wél weten', verzekert ze.

Zonder spijt

Dat het nog jaren duurt voordat de overgang een feit is, is geen reden om nu niets te doen. In de voorloper van het komende Warmteprogramma, de Transitievisie Warmte uit 2019, werd een pad aangegeven om transitiegereed te worden, zoals dat heet. Het belangrijkste was, en is nog steeds, isolatie. 'De schoonste en goedkoopste energie is de energie die je niet verbruikt', zegt Oderwald. Bovendien werken duurzame warmteoplossingen vaak met lagere temperaturen dan een traditionele cv-ketel; hoe beter je huis is geïsoleerd, hoe hoger de efficiëntie van het systeem en hoe hoger het comfort.

Er is een mooie term bedacht voor alles wat je nu al kan doen: pijnvrije maatregelen. Dingen die – wat er ook gebeurt – goed zijn voor én het milieu én je portemonnee én de transitie. Naast isoleren is dat overgaan op elektrisch koken en de aanschaf van een hybride warmtepomp. De wethouder hoopt dat mensen zoveel mogelijk gebruikmaken van de logische momenten, zoals een verhuizing of verbouwing, om deze pijnvrije maatregelen te nemen. 'Ik begrijp dat mensen in Nederland gemiddeld zeven tot tien jaar in een koophuis wonen. Nieuwe huiseigenaren kijken vaker naar wat hun woning nodig heeft. Uiteindelijk zijn we in 2050, over een kleine 25 jaar een hele generatie verder. Genoeg mogelijkheden dus nog.'

'Wat er ook gebeurt, isolatie is altijd goed'

Om de inwoners te stimuleren en te ondersteunen zijn er de afgelopen jaren allerlei collectieve inkoopacties geweest en zijn energiefixers aan de slag gegaan. Ook was er speciale aandacht voor huishoudens die moeite hebben om hun energierekening te betalen. Voor

advies konden (en kunnen – zie ook kader, red.) inwoners terecht bij het Regionaal Energie Loket en bij energiecoaches. De gemeente probeerde via webinars, bijeenkomsten en allerlei andere communicatiekanalen mensen goed te informeren en de weg te wijzen. 'En we zullen dat blijven doen', zegt de wethouder.

Kosten en samenwerking

De gemeente vroeg inwoners via een enquête wat ze belangrijk vinden in de overstap naar aardgasvrij en wat ze daarvoor nodig hebben. 'De betaalbaarheid springt eruit', zegt de wethouder. 'En zelf mogen beslissen wanneer men overstapt. Mensen willen niet gedwongen worden. Dat is ook logisch.' Hoewel de wet in bepaalde situaties verplichtingen kan opleggen, verwacht Oderwald niet dat het zover zal komen. 'Ik ga ervan uit dat we ook kritische inwoners in elk geval in praktische zin mee kunnen nemen. Tegelijkertijd moeten we als gemeente ook bereid zijn duidelijke keuzes te maken als dat nodig is. Hoe moeilijk dat ook is.'

'Mensen willen niet gedwongen worden. Dat is ook logisch'

'Iedereen zal uiteindelijk een stap moeten zetten', benadrukt ze. 'Als gemeentelijke organisatie zullen wij initiatieven en maatregelen nemen om de overstap mogelijk te maken, maar het is een gezamenlijke inspanning van alle partijen.' Dat samenwerken komt onder meer terug in een zogenoemde meedenkgroep. Een groep van zestien mensen die precies dat doet: meedenken over de invulling van het programma. Iets meer op afstand wordt een klankbordgroep actief. Overleg en afstemming over de Warmteprogramma's is er ook in de regio. 'Een noodzaak', zegt Oderwald. 'Warmtenetten houden zich niet aan gemeentegrenzen. We gaan onderling afstemmen wat gezamenlijk kan worden opgewekt en hoe we warmtenetten kunnen koppelen.'

Achter de voordeur

De wethouder legt uit dat het meest merkbare deel van de transitie zich uiteindelijk 'achter de voordeur' afspeelt. Een wat ambtelijke term om het privédomein van inwoners aan te duiden. 'Daar zijn wij niet aan zet', zegt Oderwald, 'maar we willen mensen ook daar zo goed mogelijk helpen. Door goed uit te leggen wat het betekent, hoe het geregeld kan worden en wat het op zal leveren. Bijvoorbeeld dat je bij aansluiting op een warmtenet geen cv-ketel meer nodig hebt. We willen het mensen zo gemakkelijk mogelijk maken om over te stappen.' Dát mensen uiteindelijk daadwerkelijk overstappen is niet onbelangrijk. 'Als er te weinig mensen instappen, is een collectief netwerk niet financieel haalbaar', legt de wethouder uit. 'De mensen die in gebieden wonen die niet in aanmerking komen voor een warmtenet gaan we ook zo goed mogelijk helpen om

Waar kan ik terecht?

Regionaal energieloket

Voor informatie over verduurzaming, subsidies en financiering en het vinden van vakmensen.
www.regionaalenergieloket.nl

Energiecoach

U kunt gratis een gesprek met een energiecoach aanvragen. Zij geven tips om uw huis energiezuiniger en comfortabeler te maken.
www.middendelfland.nl/gratis-huis-bezoek-van-een-energiecoach

Bespaartips

Het kenniscentrum voor duurzaamheid van Milieu Centraal met veel praktische adviezen.
www.milieucentraal.nl

Subsidies

Subsidies voor woningisolatie
www.middendelfland.nl/subsidie-voor-woningisolatie
Subsidies en leningen
www.regionaalenergieloket.nl
Gids voor een duurzaam huis – koophuis, huurhuis en VvE
www.verbeterjehuis.nl

Goede en slimme bure

Ervaringsverhalen van andere mensen.
www.hier.nu/ervaringen

Gemeente Midden-Delfland

Actuele informatie vanuit de gemeente over de overgang naar aardgasvrij. Hier kunt u zich ook abonneren op de duurzaamheidsnieuwsbrief.
www.middendelfland.nl/aardgasvrij

Al doende leren

Sommige inwoners zijn enthousiast over de transitie, anderen zijn kritisch of afwachtend. Door onzekerheid kunnen mensen – dat hoort de wethouder regelmatig terug – in doemscenarios gaan denken. Dat het vast heel duur wordt, bijvoorbeeld. Oderwald: 'Ik snap dat wel. Mensen willen graag kant-en-klare oplossingen en helderheid vooraf, maar de stapsgewijze aanpak hoort nu eenmaal bij dit proces. We moeten al doende leren, ontdekken, onderzoeken en bijstellen. Dat zal tot 2050 en wellicht ook daarna zo doorgaan. Het is wel zo dat hoe verder we in het proces komen, hoe duidelijker het zal worden.'

'Het is goed om niet alles in beton te gieten. Zo kunnen we bijsturen'

Niet voor niets wordt het Warmteprogramma om de vijf jaar bijgesteld aan de actualiteit, aan nieuwe inzichten en technieken. 'Niemand weet immers hoe de wereld er precies uitziet in 2050', zegt de wethouder. 'Het is juist goed om niet alles in beton te gieten. We moeten onderweg leren en bijsturen.'

Extra hulp

Inwoners die een woning hebben met een laag energielabel (E, F, G), een energietoeslag ontvangen en/of een laag inkomen hebben, ontvangen binnenkort een brief thuis van het Regionaal Energieloket. Zij kunnen met een code die in deze brief staat een adviesgesprek aan huis inplannen. Als het mogelijk is, en de bewoner dat ook wil, kan deze adviseur een offerte opstellen voor isolatiemaatregelen. Er zijn prijsafspraken gemaakt met betrouwbare bedrijven, waardoor bewoners daar niet zelf naar op zoek hoeven. Verder wordt de subsidie vanuit het Nationaal Isolatieprogramma direct van de offerte afgetrokken, waardoor bewoners dit niet achteraf terug hoeven te vragen.

Informatie helpt

Wat de wethouder merkt is hoe beter bewoners geïnformeerd zijn, hoe eerder ze in actie komen. 'Inwoners die naar een informatiebijeenkomst zijn geweest, steken elkaar aan. Het is een ideale gelegenheid om vragen uitbreider te beantwoorden. En je kunt met elkaar in gesprek gaan.' Er is in elk geval overduidelijk een grote behoefte te weten waar men aan toe is. Na afloop van een bijeenkomst stuurde een bezoeker de gemeente een e-mail: de aanwezigen die hij had gesproken, waren met de bijeenkomst niets opgeschoten. Ze hadden graag concrete oplossingen gezien en gehoord voor hun wijk. De wethouder snapt het. 'Dat is telkens het punt. Iedereen wil graag zo snel mogelijk weten waar hij of zij aan toe is, maar zover zijn we nog niet.'

Wat straks zal helpen is een website die gelijktijdig met het Warmteprogramma wordt ontwikkeld. Mogelijk komt er een app. Daar kan men dan precies zien wat er nu gebeurt, wanneer hun wijk aan de beurt is en wat men zelf al kan gaan doen. Dat geldt voor huiseigenaren, maar ook voor verhuurders, verenigingen van eigenaren en woningbouwcoöperaties, bedrijven en ondernemers.

Goed op weg

Wat vindt de wethouder van de activiteiten van gemeente en inwoners tot nu toe? 'Er zijn mensen die denken: 't zal mijn tijd wel duren. Maar voor of tegen, niemand wil in de kou komen te zitten. We willen iedereen meekrijgen en dat is best een opgave. Maar we zijn goed op weg.'

Oderwald legt uit dat de techniek niet alles gaat oplossen. 'Deze transitie is vooral een maatschappelijk en menselijk vraagstuk. De een vindt het vanwege klimaat en milieu belachelijk dat er überhaupt nu nog gas wordt verstoekt. De ander vindt de energietransitie grote onzin. Daar moet je als gemeente tussendoor laveren en alle mensen proberen mee te nemen.'

De wethouder hoopt dat mensen gaan ontdekken dat energie besparen ook leuk kan zijn. Dat het je veel oplevert in comfort en in kosten. En dat het je uitdaagt creatief te worden. 'Wij hebben thuis een kat die zelf de deur opendoet om naar de gang te lopen. Hij doet 'm alleen niet zelf dicht.' De oplossing lag in de aanschaf van een veer van € 5,95, waardoor de deur na openen zelf weer sluit. 'Klein bedrag, groot rendement', zegt Oderwald lachend om haar punt te maken.